

Семиковецькі тіні

Клим Поліщук

Літня ніч, як провалля чорне. Йдеш в пітьму, наче падаєш кудись. Здалека чується гуркіт гармат, і це нагадує про те, що треба бути чуйним. Там десь змагаються з північним ворогом. Бреду полями навмання, гадаючи так дістатися до Галича, де знаходилась частина "наших". Ой, уже мені ці "наші"... Не далі, як місяць тому, був з ними в престольному Києві, а тепер... Тепер бреду самотньо галицькими полями і п'ю тугу їх просторів... Ступаю ногами по вогкій ріллі і відчуваю на своєму лиці дихання недалекого Дністра... І як же стішився я, коли десь далеко всміхнувся маленький вогник, – один і другий... "Галич, значиться"... – подумав я, наддаючи ходу.

За годину прискореної ходи прибився до якихось дротяних загород, за якими сумно маячили чорні, низькі хрести. Обійшовши обережно дротяну загороду, вийшов на заболочену дорогу і побачив перед собою ряд освітлених маленьких віконць. Сам не свій, байдуже якимось, підійшов до першого віконця і став стукати. Але тільки я застукав, як вогонь у хаті згас і вікно стало чорною плямою. Не думаючи, що світло могло бути загашено зумисно, я знову застукав, але в хаті було тихо, наче в домовині. Тоді я пішов до другої хати, але там повторилося те, що було в першій. "Дивні люди!" – з обуренням подумав я про себе, сам не знаючи, що робити далі. І в той час на дорозі почувся старечий голос:

- Хто там пукав?...
- Подорожній, – відповів я. – Переночувати хочу...
- А ви хто такий? – знов запитався той із півми.
- Чоловік! – сказав я, вже майже сердито. – Притулку шукаю...
- Ну, коли так, то йдіть сюди...

Я пішов на голос. Серед дороги чорніла маленька, зігнута людська постать, яка уважно придивлялася до мене.

- Так, так... Чоловік... Справжній чоловік... – мимрала чорна постать сама до себе.
- А ви думали, що хто? – спитався я його. – Адже ж не привид!.. І що за люди такі у вас, що стукаєш, стукаєш і ніхто не відкликається?...
- Бояться, пане, бояться... – озвалася чорна постать.
- Чого бояться?
- Ночі бояться... ночі...
- Чого ж її боятися?
- Неспокійно дуже... неспокійно...
- Як то неспокійно?
- Ходять усе... ходять...
- Хто ходить?
- Вони ходять... вони...
- Хто вони?

- Стрільці небіжчики... стрільці...
- Які стрільці?
- А оті, що коло села спочивають...
- Так, може, то стрілецькі могили?
- Стрілецькі, паночку, стрілецькі... Багато їх тут полягло в оту прокляту війну... Як
гинули, то казали, що за якусь Україну...

- А яке ж це село?
- Семиківці...
- Далеко звідси до Галича?
- Ні! Зовсім близько... Година ходу...

Я згадав з недавнього минулого страшні дні Семиковецьких боїв і героїчні змагання
Січового Стрілецтва з Москалями... Згадав такі ж, як ця, чорні літні ночі і гарматний
регіт у темряві... Чуючи від цієї чорної, зігнутої постаті, лице якої закрите темрявою,
оте чарівне слово - "за Україну"... - моє серце болючо тремтіло, а мізок тривожила
настирлива думка: "За яку таку Вкраїну гинули вони тоді?... Чи варта була та вся
справа хоч одної краплі стрілецької крові?... Чи варто було класти свої молоді голови
за те, що планувалося..."

- Дивіться, дивіть!.. - раптом смикнула мене за плащ чорна постать.
- Куди? - здивувався я.
- Туди, де Стрілецькі могили... Бачите, як вони ходять?... Бачите...

Я повернув голову в той бік, кудю тільки що йшов сюди, і побачив над самою
землею ряд маленьких синіх вогників, які то спалахували, то згасали, то здіймалися
вгору і тремтіли в повітрі, нагадуючи собою крильця метеликів. Зрозумів, що то були ті
фосфоричні вогники, які мені не раз уже траплялося бачити на торф'яних багнищах та
на лісових мочарах, але напружений шепіт незнайомої чорної постаті глибоко
схвилював мене...

- Нічого... - став я його заспокоювати. - То так собі... звичайні вогники...
- Звичайні, кажете?... - озвалася чорна постать. - О, ні!.. не звичайні вони, не
звичайні...
- Такі вогники на мочарах бувають, - сказав я.
- Такі, та не такі... Це Стрільці з могил виходять... Скоро на село підуть... Будуть під
хатами ходити... Проситися, щоб пустили до себе...
- Що ви кажете?! - само собою вирвалося в мене запитання і в той же час почув, що
чогось тремчу.

- Ходім до хати! - метнулася чорна постать. - Ходім...

Повернувся від мене і став швидко бігти вперед.

- Ходіть зі мною, ходіть!.. - часами озивався до мене. Коло якоїсь маленької хатини
постать на хвилину зупинилася і пошепки сказала: - Оце моя хата... З дощок зробив...

Відчинив маленькі двері, і ми увійшли в маленьку хатину, в якій пахло капустою,
цибулею та свіжим хлібом. Я запалив сірника і на саму коротку мить встиг побачити
перед собою старенького дідка з довгою сивою бородою й надзвичайно великими,

чорними очами, який так і метнувся до мене:

- Загасіть світло, загасіть!..

- Для чого? - спитався я.

- Щоб вони не прийшли...

Взяв мене за руку і потяг кудись у куток, кажучи:

- Сідайте тут на лаві та сидіть собі, а я тим часом приготую вам постіль та знайду дещо перекусити...

В той час, як дідусь тихо, скрадаючись наче, ходив по хаті і щось там робив, я мовчки сидів на лаві і дивився в маленьке віконце, за яким чорніла глупа ніч і в якій глухо гримали далекі, невідомо чиї, гармати. Раптом, зовсім близько коло вікна блимнув і згас синій вогник, потім другий і третій. Я нахилився до самого вікна і уважно стежив за ними.

- Тепер бачите вже?... - почув вад собою придушений шепіт.

- Вогники якісь... - промовив я байдуже, не підводячи голови.

- Не вогники, а вони... І будуть так ходити аж до самих третіх півнів...

- Скажіть же ви мені нарешті, хто саме і чого саме ходить? - озвався я нетерпеливо.

- Стрільці Січові ходять... - заговорив старий. - Ходять вони з того часу, як почалася революція і будуть ходити доти, доки не буде Україна, і ото вони так шукають її... Це вже трохи затихли, а раніш аж до самих вікон приходили та пукали...

- А звідки ж ви знаєте, що то стрільці?... Може, то такі, як от я, звичайні собі перехожі заходили?...

- Які там перехожі! - журно озвався старий. - Бачили гаразд наші люди, хто до них стукається... Деякі так навіть говорили з ними через вікно...

- Які ж вони із себе оті стрільці?

- Такі, якими їх хоронили... В синьо-сірому, з пучечками червоної калини на кашкетах... Бліді й смутні з лиця, а тільки очі дуже глибоко позападали та зуби вишкірилися... Ходять вони вночі не тільки в селі, але й над самісіньким Дністром... Там часто бачили їх, високі, стрункі тіни, як вони чогось ходять від одної могили до другої, від одного хреста до другого... Вдень на тих могилах, часто було, знаходили пучечки свіжої червоної калини... Люди кажуть, що то вони на пораду друг до друга ходять, але мені здається, що то вони просто страждають так за своїм молодим життям...

Щось десь наче стукнуло, і старий раптово затих. Сидів поруч мене, і я чув, як він затаював дихання і напружено прислухувався... Але крім далекого гарматного вибуху більш нічого не було чути.

- Ну, ляжемо відпочивати... - озвався після довгої мовчанки старий, встаючи з лави. - Тепер буде спокійно, бо треті когуги запіли...

* * *

...Вранці збудився від якогось шуму і крику. Встав і вискочив надвір: дорогою тяглася довга валка "форшпанних" возів, на яких з байдужим виглядом сиділи "наші"... Діда в хаті не було, і дарма шукав я навколо хати, щоб попрощатись з ним і подякувати

йому за гостинність... Не будь цього, досі невідомого мені дідка, не мав би я де відпочити і не знав би нічого про сумні стрілецькі тіни в селі Семиківцях коло Галича, які ще й досі – "до самих вікон приходять та пукають"...

С. Семиківці (Галичина).

20 липня 1920 р.